

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

..... APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Manuscrisele nu se napotează și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiunilor:	
Pe un an	240 Lei		Pentru publicațiuni oficiale, concurse, etc. etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei.	
Pe jumătate de an	120 "			
Pe un pătrar de an	60 "			
Un număr	5 Lei			
Pentru străinătate pe un an	300 Lei			

Investirea Prea Sfințitului Episcop Dr Vasile Lăzărescu.

Alaltăeri, Vineri în 9 Martie a. c. s'a făcut în București la Palatul Regal din Calea Victoriei investitura Prea Sfințitului nostru Episcop Dr Vasile Lăzărescu.

Solemnitatea investiturii noului nostru Episcop s'a săvârșit cu deosebit ceremonial.

Mai jos publicăm atât cuvântarea Prea Sfințitului Episcop, cât și răspunsul Majestății Sale Regelui.

Sire,

Cuvântul dumnezeesc al Scripturii, această carte de bază a gândirii și vieții creștine, pretinde, ca tot sufletul creștin să se supună stăpânirilor, care dela Dumnezeu sunt rânduite. Și această supunere să fie nu de frică, ci din conștiința, că stăpânirea ține între oameni locul lui Dumnezeu. Asemenea și canoanele, aceste legi fundamentale ale vieții creștine, asigură Domnitorului drepturi în jurul celor sfinte (iura circa sacra).

Urmând acestor orânduirii ale Scripturii și ale Bisericii vechi, Biserica ortodoxă română de totdeauna a știut să îngemâne în viața ei organizată drepturile Domnitorului cu aspirațiile și țelurile ei spirituale așa, ca din acest raport să răsară, totdeauna, gloria stăpânirii și binele și prosperarea credincioșilor ei, în acelaș timp supușii Domnitorului. În urma acestui raport au ajuns Voevozii: pururea pomeniți ctitori ai Bisericii, iar Vlădicii Bisericii: stefnicii cei mai credincioși ai Domnilor.

În schimbul oblăduirii și înzestrării domnești, Biserica a însoțit — în timp de încercare — cu rugăciunile ei, oștile în lupta lor cu dușmanii

năvălitori și a dus, prin clanul nutrit de povața ei, armatele Domnitorului la biruință. Iar domnitorii, întorși biruitori din războaie, s'au făcut ctitori de mănăstiri și monumentale biserici.

În umbra zidurilor acestor domnești ctitorii s'a intrămat sufletul înaintașilor, pentru a se putea ridica din demoralizarea atâtor asupriri.

În tiparnițele din preajma sântelor locașuri au ieșit la lumină primele roade ale vieții culturale românești.

Totașa primele și cele mai puternice inspirații artistice, în oricare domeniu al artei noastre naționale, au pornit din aceea religioasă creștină, reprezentată prin Biserica strămoșilor.

Așa a ajuns viața Bisericii noastre strămoșești să se confunde cu viața socială, culturală și artistică a națiunii. Așa a devenit ortodoxia strămoșească cel mai de seamă factor de închegare și unitate rațională indisolubilă, cu toate năvălirile care au tăit pe frați sub diverse stăpâniri.

Această îngemănare a vieții noastre naționale cu cea religioasă și bisericască a adus cu sine, ca atunci când a sunat ceasul dreptății istorice, oricât risipiți sub diferite stăpâniri, să ne regăsim aceiași, ca niște frați porniți dela aceeaș vatră și întorși acasă din nevolnice pribegii.

Sire,

Când la urcarea Majestății Voastre pe tronul glorioșilor înaintași Ați făgăduit să fiți un Voevod al culturii românești, în spiritul voevozilor, ctitori pururea pomeniți de așezăminte sfinte, Biserica strămoșilor noștri, conștie de rolul ei din trecut în jurul zămislirii și dezvoltării culturii românești, a săltat de bucurie în nădejdea, că

sub înțeleapta Voastră oblăduire, i se va asigura, și pentru viitor loc de cinste între factorii promotori ai culturii naționale, cum a avut în trecut.

Smerenia noastră stă azi în fața Majestății Voastre trimis de clerul și poporul Bisericii strămoșești, să primească din mâinile Majestății Voastre cârja vlădicească, semnul puterii ierarhice. Ales și întărit, preagrațios, de Majestatea Voastră spre a exercita această putere în eparhia de graniță a Caransebeșului, din ai cărei credincioși se compun organizațiile grănicerești ale Banatului, trezite la nouă viață prin voia Majestății Voastre, exprimată în vara trecută, cu prilejul Inaltei Voastre vizite în Banat, și primind acum, cu adâncă recunoștință și omagială supunere, toiagul de păstorire a eparhiei mele, făgăduiesc solemn, ca deodată cu împlinirea misiunii mele de episcop, apărând autonomia Bisericii și slugind lui Hristos, să Vă fiu, Sire, totodata și un devotat și leal colaborator în opera Majestății Voastre de culturalizare a obștei românești.

Cu acest prilej, dați-mi însă, Vă rog, voie, Sire, să Vă adresez și o rugăminte:

Cu prilejul ultimei comemorări a unirii noastre naționale, la 24 Ianuarie din acest an, înșiruindu-Vă, cu un elan răpitor de suflete, între glorioșii înaintași în domnie ai Majestății Voastre, ați declarat solemn:

„Unirea Principatelor s'a înfăptuit prin alegerea lui Ioan Alexandru Cuza, România-Mare s'a desăvârșit prin încoronarea Regelui Ferdinand I la Alba-Iulia..."

Eu, care sunt astăzi purtătorul acestei Coroane, am datoria de a înfăptui consolidarea acestor uniri, și sunt horărit de a-Mi îndeplini neșovăitor această datorie față de neamul Meu, cu sfințenie și credință.

Copleșit de însuflețirea ce mi-au trezit în suflet aceste cuvinte ale Majestății Voastre, cu smerenie Vă rog, Sire, ca în opera de consolidare a întregirii noastre naționale, ce V'ați fixat ca scop suprem al domniei Majestății Voastre, să-I asigurați Bisericii noastre strămoșești un rol vrednic de acela ce l-a avut ea în trecut, în jurul conservării și întregirii noastre naționale.

Vă rog să fiți convins, Sire, că singură Biserica strămoșilor noștri va fi în stare să sădească și întroneze, definitiv, în sufletul obștei românești „acea disciplină sufletească, creatoare în toate domeniile vieții naționale“, pe care a-Ți avizat-o, în mesagiul Vostru pentru deschiderea sesiunii actuale a Corpurilor Legiui-

toare, ca pe „singura metodă reclamată de nevoile vremurilor noastre“ pentru a se ajunge, sigur, la consolidarea desăvârșită a Patriei întregite.

Să trăiți Sire; Trăiască întreaga augustă Casă Domnitoare.

Trăiască România și sfânta Biserică a strămoșilor noștri.

Răspunsul Majestății Sale Regelui.

Prea Sfinte Vasile Episcop al Caransebeșului, devii astăzi Arhipăstorul Banatului, ținut frumos de români, zdraveni muncitori cari râvnesc la o viață mai bună.

Te urci pe scaunul unei Episcopii care în 1864 a fost înființată pentru apărarea Bisericii naționale românești.

Până în ziua fericită a Unirei, la voi, cei de dincolo de Munți, Biserica era Națiunea. Imprejurului se agita orice manifestare națională, precum și orice mișcare de cultură românească. Deci o frumoasă și sănătoasă tradiție, care îți va ușura munca ce ai de îndeplinit.

Biserica a fost centrul cultural al vieții românești și e bine ca ea să rămâie tot astfel.

Ai avut înaintași de seamă: Ioan Popasu, primul episcop, originar din Vălenii de Munte, dintr'un element premergător al Unirii, care timp de 24 ani a păstorit și întărit Episcopia.

Nicolae Popea, ucenicul marelui Șaguna, care pentru lucrările sale asupra istoriei Bisericii din Transilvania, a fost ales membru al Academiei române.

I-a urmat Miron Cristea, actualul și primul Patriarh al bisericii noastre naționale.

Și în sfârșit, acela care fu chemat a-l urma, Iosif Badescu, care avu fericirea de a fi primul Arhipăstor al Caransebeșului în România întregită.

Astăzi am plăcerea de a Te întâlni în acest scaun episcopal, creat, cum am văzut, pentru păstrarea puterii noastre naționale.

Prea Sfinția Ta, prin studiile ce le-ai făcut la Timișoara cât și în străinătate, prin timpul ce l-ai petrecut profesând la academiile dela Sibiu și Oradea-Mare, prin publicațiile ce le-ai făcut, ești în deosebi pregătit pentru nobila misiune ce ți s'a încredințat.

Cunoști viața noastră bisericească, cunoști tineretul pe care ani de zile l-ai pregătit pentru chemarea bisericească. Și noi știm, că fecior de țaran, ai fost crescut acasă în frica lui Dumnezeu și în iubirea de neam. Urmaș sufleteșc

al lui Șaguna, nu pot decât să-ți doresc să calci în toate pe urma acestui mare român și mare îndrumător.

Prin cultura ce ai dobândit-o, ești chemat să dezvolți puterea intelectuală a românismului, operă la care biserica națională trebuie să-și dea cu prisosință obolul său.

Prea sfinți părinți. Credința voastră, înțelepciunea și cultura ce ați dobândit-o în decursul vremurilor, să vă fie călăuză cea mai sigură întru îndeplinirea apostolatului ce vi s'a încredințat. În lupta ce trebuie dusă, și pe care vreau s'o duc pentru întărirea Bisericii ortodoxe naționale românești, voi sunteți doi pionieri pe cari vreau să mă reazăm cu toată puterea.

Vreau să simt că Biserica, prin slujitorii ei, vibrează, că este vie. Să fie pătrunzătoare de suflete, îndrumătoare pe calea sfântă a ordinei, a credinței românismului.

Așa cum în trecut împrejurul Bisericii roia toată viața națională, astăzi Biserica trebuie să sprijine tot ce este progres, tot ce ajută la întărirea și propășirea Patriei. Ea nu trebuie să rămâie închisă în ea însăși, ea trebuie să patrundă în viață, unde are de jucat marele rol de frâu moral, de îndrumător al credinței.

Credința și Biserica nu sunt noțiuni din trecut, nu sunt incompatibile cu progresul și știința, ele sunt necesități ale vieții în orice timpuri și în orice oră, sunt sprijinitori ai progresului sănătos, sunt auxiliari ai științei. Nu există nici o deosebire între cele ce citim în biblie și cele ce ne învață știința. Totul este să pricepi ce citești în acea neîntrecută carte a vieții.

Pornind mâine în eparhiile voastre, plecați cu convingerea că aci pe tronul țării, și deci în capul bisericii, aveți un credincios al Bisericii, un convins al învățaturii Mântuitorului, care în calea voastră vă va urmări cu drag și care dorește din tot sufletul să aibă alături de el pe toți acei cari vor să muncească pentru întărirea și strălucirea Bisericii noastre naționale.

Precum Magii, cari au pornit să se închine la ieslea lui Christos, au fost călăuziți de o stea strălucitoare, așa și prea sfinții voastre să fiți călăuziți în greaua voastră misiune de o stea în care strălucesc cuvintele: credință — dragoste.

*

În numărul viitor vom publica în amănunt felul în care au avut loc frumoasele solemnități ale investiturii.

Erd Somlyó—Vârșeț.

La 1440 XII. 9, regele Vladislau declară că cetatea Ersoimlya a fost dăruit-o vistiernicului Mihail Orzaag și lui Iohannes Orzaag, dar fiindu-i iarăși necesară regelui pentru anumite scopuri, numiții o restituie și sunt desdaunați cu cetatea Solymosului din comitatul Aradului.

Despoții Serbiei, în urma repetatelor lovituri primite dela Turci, se apropie mereu de Dunăre cu reședința, — Rașca, Prizren, Pristina, Crușevoț, Belgrad și în cele din urmă Semendria în vederea cetății Erd Somlyo. La 1427, moare fără descendenți Ștefan Lazarevici și-i urmează nepotul său George Brancovici. Acesta în urma unei înțelegeri făcută cu regele Sigismund încă pe când trăia unchiul său Ștefan, trebuie să cedeze Ungurilor Belgradul, Maciva și alte localități din Serbia în schimbul unor întinse posesiuni în Ungaria: Solnoc, Tótság, Slankamen, Kulpin, Șiria, Dobrițin, Muncaci, Tokay ș. a. precum și un palat în Buda „pro descensu et hospicio“. Belgradul fiind ocupat de Unguri, despotul George Brancovici își pune reședința la Semendria de unde îi vine numele dat de Sârbi — Smederevaț — Semendrianul. Aici îl însoțește și mitropolitul Belgradului. La 1451 o înțelegere între Ioan Huniadi și despotul George e semnată și de Athanasie metropolitul Semendriei. Din reședința lui dunăreană, putea să privească în zile senine spre cetatea Erd-Somlyo, ca spre un loc foarte potrivit pentru refugiu la caz de nevoie, despotul George. Și când Ioan Huniadi se întoarce înfrânt de pe câmpul de luptă Cossovopolie la 1448, Brancovici îl prinde și nu-l eliberează decât în schimbul cetății Ersoimlyo, care atunci era proprietatea lui Ioan Huniadi. Așa ajunge cetatea aceasta în proprietatea lui George Brancovici. Regele Matia confirmă și el la 20 VIII. 1458, lui George Brancovici posesiunea castrelor „Beche în Thorontal și Somlyo în Crasso“ împreună cu cele ce se țin de aceste cetăți.

Urmează să arăt pe ce se întemeiază afirmațiunea ce am făcut că cetatea Erd Somlyo este identică cu Vârșețul.

Istorieii o caută cetatea aceasta în diferite locuri, așa dintre Români: Patriciu Drăgălina în Istoria Banatului Severin vol. I. pag. 116: „Erd Somlyó sau Ersumlya a fost o cetate aproape de Șemlăc. Comuna zace în comitatul Timiș și se ține de prot. presbiteratul Vârșețului“. Dar e constatat că Șemlăcul sau Morava, cum îi se mai zice, se numea Mező Somlyó.

Pe hărțile Analelor Academiei Române din 1881, Ersomlyó e pusă în apropiere de Mehadia.

Dintre străini:

Böhm în monografia Bisericii Albe o socotește a fi fost o cetate în apropiere de Bogșa. Mai aproape de adevăr umblă Pesti Frigyes care o pune lângă Vărădia; lui îi urmează, între alții Turchányi Tihamér în Krasso Szörény megye története.

Ceea ce socotesc a ne indica identitatea Vârșetului de azi cu Erd Somlyó, sunt următoarele:

a) Satele ce se țineau de cetatea Erdsomlyó sunt: Erdsomlyó, Krassotő, Cherneuch, Iabolnoc, Varadia, Vizvar, iar la 1370 satul Șoma. Erdsomlyó a fost fără îndoială satul de sub cetate, Iabolnoc este Iabuca, iar Șoma e Jamul Mare de azi, poporul de pe acolo nu folosește nici acum pentru acest sat numele din urmă ci tot pe cel vechiu — Șama. Acestea sunt în apropierea Vârșetului. Cât privește satul Varadia, numele lui ar putea indica foarte natural ruinele de cetate romană din apropiere.

b) Nicolae Olahus, în lucrarea sa etnografică Hungaria, în capitolul ce vorbește despre provincia Timișana, spune că între Dunăre și Timiș se întinde câmpia Maxons, în mijlocul acesteia este cetatea Ersomlyó, înconjurată de păduri, ceea ce se potrivește numai cu Vârșetul de astăzi, iar mai spre Timișoara pune cetatea Somlyó ad Mező Somlyó-Morava. De fapt cetatea ale cărei ruine se văd de asupra Vârșetului, pe ultimul vârf mai înalt al dealurilor ce înaintază de către răsărit spre mijlocul șesului bănațan. Vârful acesta are înălțimea de 409 metri și în trecut întregul lanț de dealuri era împădurit, cum spune și Nicolae Olahus.

c) La poalele dealurilor, pe cari este zidită cetatea, istoricul Turchányi spune că documentele vechi ar vorbi despre două lacuri. Aceste două lacuri au existat la răsărit și apus de Vârșet până la mijlocul veacului al XVIII.-lea, când au fost secate prin canalizarea făcută atunci, cel dintâiu avea o extensiune de circa 1200 jughere, iar al doilea cam 7000—8000 jughere și sunt cunoscute acum sub numele de Ritu mare și Ritu mic.

Toate acestea sunt mărturii nemincinoase cari mărturisesc pentru identitatea Vârșetului de astăzi cu Erd Somlyó, ajuns la 1448 în stăpânirea despotului sârbesc George Brancovici. Acestea le confirmă și tradiția păstrată de poporul sârbesc din Vârșet, care știe să povestească cum au venit ei din Serbia cu numitul despot și s'au așezat pe platoul din spatele

Kozlucului și colonia aceasta au numit-o Vrșat (vrh = vârf). Sârbii veniți la începutul și în cursul veacului XV.-lea n'au putut fi prea numeroși căci cu toate că au mai venit și în alte rânduri, totuși n'au putut schimba caracterul românesc al populației acestui ținut, deși episcopia care s'a înființat aici le-a stat într'ajutor.

Petru Olde

preot-profesor de religie.

Episcop Nicolae Velimirovici:

Unei femei care-i muncită de grea tristețe.

Scii, că te muncește un fel de irezistibilă și neexplicabilă tristețe. Trupește ești sănătoasă, casa plină, însă inima goală. La drept, inima ți-e plină de întunecul tristeții. Silită mergi la petreceri și veselii, dar acestea și mai mult măresc tristeța.

Bine să iei seama, această boală sufletească este primejdioasă. Ea poate total să omoare sufletul. Căci, după cuvintele apostolilor sunt două feluri de tristețe: *tristețea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire*, — iar *tristețea lumii acesteia moarte aduce*. La tine vădit este cel de al doilea fel de tristețe.

Tristețea după Dumnezeu se abate asupra omului atunci când omul își aduce aminte de păcatele sale și apoi se căește și ahtiază după Dumnezeu. Sau când cineva se întristează pentru păcatele altor oameni. Sau când cineva râvnește după credința în Dumnezeu și privește cu tristețe cum oamenii cad dela credință. Astfel de tristețe Dumnezeu o întoarce în bucurie. După cum descrie Pavel pe apostoli și pe toate slugile adevărate a lui Christos, vorbind că ei sunt *ca niște întristați, însă cari deopotrivă să veselesc*. Se veselesc fiindcă simțesc puterea și apropierea lui Dumnezeu. Și primesc împăcare dela Dumnezeu. Astfel vorbește și psalmistul: *adu-ți aminte de Dumnezeu și veselește-te*.

Tristețea sfinților seamănă nourilor prin care strălucește soarele împăcării. Iar, tristețea ta seamănă întunecimii de soare. Trebuie să fi avut multe greșeli și păcate mărunte pe cari le-ai considerat fără însemnătate, și nu le-ai spovedit nici nu te-ai căit. La fel unui vechi păenjenis s'au prins în jurul inimii tale și au făcut un fel de cuib pentru acea mare tristețe pe care răutatea demonicei puteri prin rea lucrare o susține în tine. Pentru aceea examinează-ți întreaga viață; fă o nepăgubitoare observație asupra ta și spovedește-te. Prin spovedanie îți vei curăți și vântura casa sufletului tău. Și

va pătrunde în tine văzduhul proaspăt și sănătos al Duhului dumnezeesc. După aceea începe curajos a faptui tot ce e bine. Incepe, să zicem, cu milostenie în numele lui Christos. Ține minte: în numele lui Christos. Christos aceasta va vedea și va simți și de grabă îți va dărui bucurie. Îți va dărui nespusă bucurie pe care numai El o dă, și pe care nici un fel de tristețe, nici chin, nici putere demonică nu o poate întuneca.

Cetește Psaltirea. Aceasta este cartea suflurilor întristate, cartea împăcării.

Domnul în curând va se te înveselească.

Traducere din limba sârbă de:
Pr. A. Uroș-Doloveanu.

Pe marginea unei donații.

Ca apreciere și încurajare a manifestărilor extrașcolare, pline totdeauna de un juvenil avânt și consecvent devotament — dar mai ales pentru reușita ședință festivă, dela Lugoj, aranjată la 30 Ianuarie a. c. — d-l prof. Ioan David, președintele soc. „Ioan Popasu“ a studenților dela acad. Teologică, a donat societății un tablou de mare valoare, al Protosincelului Dr Iosif Olariu, lucrat de talentatul pictor din Caransebeș, Corneliu Baba.

Un simbol al muncii, care a lăsat posterității capo-d'opere. Prototipul preotului. Dascălul temut de cei indolenți, admirat și iubit de cei sânguincioși. Păstorul sufletesc, care a entuziasmat cu căldura sufletului său, pe aceia pe care-i da poporului și bisericii lui Christos. Acesta este Dr Iosif Olariu, a cărui imagine, am coborât-o acum în mijlocul nostru, nu ca să-i întunecăm nimbul, nu numai ca să ornăm pereții sălii noastre de ședințe, ci ca să ne solidarizăm cu el. El cu imboldul, noi cu tapta.

El stă zugrăvit în fața noastră, cu robustețea chipului său, cu privirea aspră și hotărâtă, dincolo de care, sub vraja unei emoții, deducem o imaginație activă, o fire ale cărei fibre palpitau în fața enigmelor vieții, adăstând în încordarea nervilor, revelații imateriale, divine, din lumina care a venit la vreme în lume, și nu din maxime izvorâte din înțelepciune omească, cari sunt doar palide opaște aprinse efemer în întunerecul neștiinței.

Când uraganele vieții ne izbese mai fără mila, când simțim că fragedele noastre tulpine se clatină, ne dăm seama, că tulpinele viguroase, cimentate în lupta vieții, inflexibile la tentațiile ei, au fost smulse dinaintea noastră.

Când în ochii noștri se destramă credința, se amestecă legi, se substitue dogme, în viața duhului care poartă imprecația greșalelor noastre care va trece în istorie cu stigmatul aberațiilor lumii civilizate a secolului, de cea mai ciudată frământare, chinuit de cele mai imprecise vrieri, atunci simțim, mai ales, lipsa acelor cari au parat ei pericolele, ca să ne scutească pe noi, cei tineri. Atunci ne rememorăm trecutul, și căutăm orice prilej, să-i mărim lumina făcliei aprinsă în sufletul nostru.

Cu aceste credințe, am primit noi tabloul donat de entuziasmul nostru președinte, și-l vom așeza în locul de cinste al sălii de ședințe plenare, ca în orice clipă de ezitare sau sfială să ne îndreptăm privirile spre ochii lui, profundul azuriu al ceriului, cu expresia hotărârii și îndemnul în ei. Așa vom câștiga și noi, încă, dela el și el va crește în sufletul nostru, va crește mereu, căci cânta odinioară, poetul nostru filozof Eminescu:

Icoana stelei ce-a pierit

Incet pe cer se sue.

Era pe când nu s'a zărit,

Azi o vedem și nu e.

Marcu Bănescu
vice preș. soc. „Ioan Popasu“.

Religiunea

În lumina marilor cugetători bănățeni.

Din Istoria Filosofiei aduce dovezi, că popoarele care au acceptat diferite doctrine filosofice, fără ca acelea să corespundă naturii și felului lor de a concepe problemele mari, au ajuns la o deacadență morală și culturală, dacă nu chiar la o totală dispariție din lume. Romanii și-au părăsit religiunea și moravurile lor puritane ademeniți de frazele scilpitoare ale retorilor și sofștilor. Frazele au rămas, dar Romanii s'au dus.

Astfel se va întâmpla cu orice națiune „ai cărei conducători nu înțeleg, sau nu vor să se preocupe în mod serios de întărirea religiunii naționale: cari nu înțeleg că fără a-i schimba nimic din fond, din dogme, formele ei externe trebuie la timp potrivite dezvoltării naționale; cari nu înțeleg... că se reclamă jertfe ca să se clădească biserici mari, frumoase și impunătoare, o preoțime distinsă, crescută cu deosebită îngrijire, în spirit religios, moral și adevărat filosofic“... „Să aibe o preoțime capabilă de a judeca, din punctele cele mai înalte de privire, întreaga cultură intelectuală a timpului ei, care să fie o apărătoare entuziasmată și înțeleaptă a religiunii, o eclesia militans în înțelesul nobil al cuvântului, o armată învățată și morală a bisericii, capabilă de a încrucișa spada scilpitoare a adevărului etern cu toate armele filosofiei și ale științelor exacte“. (Nat. sau Democrație pag. 225) O astfel de preoțime poate deveni apoi și cel mai important factor cultural, căci „cultura adevărată se face prin religiune“. „Inainteze cultura intelectuală ori cât, desvoaltă-se științele

tot mai mult în lărgime și adâncime și lumineze-se spiritul omenesc ori cât de mult, peste înălțimea și cultura morală a creștinismului, cum scânteiază și strălucește în evangheliu, el nu va trece" (Goethe către Eckermann).

Despre raportul dintre credință și știință tratează începând cu cuvintele sfântului apostol Pavel: „Ceece cunoaștem, nu știm de cât în parte" (Cor. I, XII, 9). Știința e numai o jumătate, cealaltă e credința.

Antagonismul dintre idealismul lui Platon și materialismul lui Democrit și azi e actual; și azi este antagonism între credință și știință. Materialiștii nu voesc să știe de Dumnezeu, suflet și nemurirea acestuia, ei văd numai materia. Controversele n'ar fi așa de aprinse, dacă s'ar înțelege că știința exactă întru nimic nu este îndreptățită să înlocuiască credința și cu ea idealitatea vieții.

Constată mai departe că nu adevăratul savant este cel ce dorește să elimineze religiunea și astfel să compromită știința, ci specialistul prea îngradit în domeniul său, și mai ales naturalistul fără o pregătire filosofică serioasă.

Explicarea o află în vasta materie de specialitate a diferitelor științe, cari așa de mult preocupă pe unii în cât își pierd contactul cu alți specialiști. „Din aceasta și din alte motive naturalistul se închide în specialitatea sa, în laboratorul său. Izolându-se astfel, el pierde contactul cu alte specialități de natură științifică, literară și filosofică. Capătă dela o vreme o adevărată mentalitate de a privi lucrurile, o specială concepțiune profesională, a lui și numai a colegilor lui; chiar și un mod al lui de a vorbi și de a scrie. Și cum sunt multe specialități, se înmulțesc și limbile. Zoologul nu mai înțelege pe filosof, juristul nu mai înțelege pe omul politic, doctorul nu mai înțelege pe preot, industriașul pe agronom". (Naționalism sau Democrație) Rari sunt adevărații bărbați de știință în înțelesul cel mai adevărat cari au răbdarea, timpul și posibilitatea de a-și câștiga, în temelul pătrunderii mai multor specialități, priviri generale clare asupra tuturor recerștelor științifice actuale. Aceștia numai au dreptul de a trage concluzii spre a formula norme generale pentru orientarea și conducerea societății. Altcum, orice lege mai mult strică, decât folosește.

Autorul nostru în iubirea sa nemărginită față de legea noastră strămoșească ridiculizează foarte mult pe toți aceia cari ne persiflează credința sub forma științei. Câteva exemple: „Mulți se umflă în pene, se cred oameni de știință, judecă cerul și pământul, cerând lui Dumnezeu o întâlnire, dacă mai există, și o întâlnire pe teren. Și pentru că Dumnezeu e mare și bun și nu se supără pe toate prostiile celor ce sbiară la cer, meșteșugarul savant denunță pe Dumnezeu ca despot și dușman al suveranității rațiunii umane".

„Juristul, la rândul său, înțeleg pe teoreticianul demagog, descompune Statul în elementele sale constitutive, în indivizi-atomii și în contract social. El nu constată nici o umbră de putere dumnezeiască în această a sa genială analiză. Și deci să nu mai audă de religiune sau preoțime... Leagă iarăși pe indivizi-atomii cu teiu, cu formule și alte fleacuri. Acum o să țină fără intervenția lui Dumnezeu. De Joi până apoi..."

Ori cât de mare ar fi un specialist, dacă el nu și-a agonisit și mai ales dacă nu și-a asimilat și o cultură filosofică și nu știe coordona, în mod organic, rezultatele mari și rezultatele pozitive cu realitatea vieții, dacă nu are experiența vie a sufletului omenesc și a neamului său, nu este chemat să orienteze lumea în mari chestiuni de cultură. Adevărații savanți pot înțelege

ca hypotezele și formulele lor de știință sunt niște simboluri științifice, tot atât de reale în știință, pe cât sunt cele religioase în credință.

Lumea prin simboluri trăește viață sufletească și intelectuală. Și simbolurile științei și ale credinței se pot împăca perfect de bine, dacă oamenii au „bună-voire". Lumea nu poate fi fără credință și nu poate înainta fără știință. Amândouă împreună și în bună armonie formează adevărata cultură a unui popor. Astfel contribuie și marele bănațean Aurel C. Popovici la întărirea legii noastre străbune.

Doamnelor, Domnilor și Iubită tinerime,

În cele expuse am căutat să Vă pun înainte ideile și concepțiile atât de înalte și salutare precum și soluțiunile cele mai eficace în ceea ce privește viața noastră religioasă și naționale elaborate de doi dintre cei mai mari bărbați și reprezentanții cei mai tipici ai sufletului nostru bănățenesc din vremurile vieții noastre cele mai critice. Bărbații aceștia în mărimea lor, au simțit imperativul timpului în care au trăit, dar inteligența sculpturată li-a dat și posibilitatea ca să aibe proiecțiuni sigure și pentru viitor. De aceea ideile, concepțiile și îndrumările lor și nouă, azi ne servesc ca cei mai buni călăuzitori în zilele grele ce le trăim.

Sunt suflete mari nu numai după conținutul scrierilor ci îndeosebi după scopul urmărit de dânsii.

Pentru noi bănățenii sunt o mândrie a culturii naționale și o dovadă că între celelalte provincii ale scumpei noastre Patrii, Bănățenii nu sunt cei de pe urmă nici în domeniul celei mai înalte științe, adică al Filosofiei. Scrierile lor, concepțiile lor înalte și scopul urmărit de dânsii ne impun cea mai profunză admirație și cea mai sinceră recunoștință, ceea ce vom dovedi atunci, dacă conduși de sentimentul datoriei noastre bănățenești vom începe o acțiune, și aici în Banat și prin intervenții sus la guvern, că osemintele marelui Bănățean și Român Aurel C. Popovici vor fi aduse acasă din Elveția, unde în cursul războiului mondial l-a răpus moartea. Locul lui de odihnă este în panteonul bănățenesc, la Logoj, împreună cu Eftimie Murgu, Coriolan Bredicean, Dr G. Popovici și Valeriu Braniște.

(Sfârșit)

„Fondul preoțesc de ajutorare“.

Colegul Preot Tiberiu Mărgineanțu, în expunerea frăției sale „Lămuriri" apărută în organul nostru eparhial „Foaia Diecezană" Nr. 3 din 21 Ianuarie a. c. a luat angajamentul lăudabil să servească lămuriri și îndrumări, cari să predisună pe frații în Christos din eparhia noastră pentru înființarea și organizarea „Fondului preoțesc de ajutorare" devenit de actualitate și pentru preoțimea eparhiei Caransebeș.

Acest îndemn vrednic de laudă a contribuit să deștepte interesul general al preoțimei și comentariile sunt la ordinea zilei. Problema este vitală și de interes obșteșc!

Pretutindenea între preoți se discută cu mult interes și se fac însușite propuneri; cei vizați recunosc cu toții, că înființarea și organizarea acestui fond de ajutorare reciprocă, va avea pe lângă beneficiul material direct, asigurat din economizările anuale, pe cari preoțimea le va pune în serviciul cauzei, și care beneficiu va fi

răspata cea mai bine meritată a unei vieți trudite — pentru cel nevoit să-l soliciteze, mai de grab ori mai târziu — această instituție mai are în vedere și un subtil beneficiu moral: înfrățirea și conlucrarea preoțimei ca tagma, ca prin noi înșine să ne croim un viitor demn de chemarea noastră. Lozincă noastră va fi: ajută-te pe tine însuși și te va ajuta și bunul Dumnezeu, carele ocrotește pe cel care îi cere ajutorul său prea înalt.

În scopul realizării acestei dorințe generale — înjghebarea cât mai grabnică și cât mai perfectă a fondului proiectat — e bine și este absolut necesar ca toți Frații în Christos să-și spună răspicat cuvântul, căci flește carele în parte — condus de aceeași dorință — va avea o neînsemnată părere, care va contribui la cristalizarea voinței obștești.

Fiește care preot având la îndemână Regulamentul tip, pentru înființarea, organizarea și funcționarea acestui fond, elaborat de preoțimea eparhiilor Arad, Cluj și Sibiu, să-l studieze, să facă comparații, să-și rețină esența, și formându-și propuneri concrete, să le servească la redactarea Regulamentului, carele va avea să îndrume destinele noastre.

De data aceasta nici unui preot nu-i este permis să fie nici sceptic și nici optimist și cu atât mai vârtos nu este ertat să dovedească indiferentism, nepăsare. Trebuie abandonată odată și pentru totdeauna, tradiționala nepăsare — las că vor face alții mai chemați, sau eu mă mulțumesc cu ceace au făcut ceilalți. În cazul dat ni se impune tuturor, să dovedim și voința precum și sinceritate!

Fiind acum în discuție soarta noastră, viitorul nostru, se cade și chiar se impune ca fiește carele să și grăiască!

Pe mine mă preocupă, deja de ani de zile, ideia înființării unui asemenea fond. Eu încă în 1926 am expus în colegiul preoțesc al tractului Biserica-albă un elaborat, tribulând pentru înființarea unui asemenea fond de ajutorare reciprocă al preoțimii tractuale. Am deplina satisfacție, că elaboratul meu a fost bine apreciat de o însemnată parte a colegilor participanți, cari se declaraseră pentru ideia propagată de mine. Cu înduioșare trebuie să amintesc însă, că un număr neînsemnat de colegi au arătat atunci superficialitate, ba pot zice au vădit chiar rea voință, căci au zădărnicit cu atitudinea lor — ne colegială — înjghebarea acestei asocieri.

Voi reda aici incidentul obvenit și voi reproduce textual cuvintele reproșate mie de un coleg: „e frumos și bun elaboratul frăției tale — cum îi zici — dar mie mi se pare, că la aceasta te îndeamnă morbul tatălui frăției tale — și el preot — se vede că ai lipsă de bani, ca să-l poți înmormânta“. Este adevărat, tatăl meu pe atunci era bolnav, suferise un slab atac de apoplexie și mai era și cel mai înaintat în etate între preoții tractului, deci era considerat, că va trece cât mai de grab la odihna cea vecinică. Această împrejurare a produs în fratele în Christos, de pie memorie, resens, el s'a simțit quasi vizat, că eu îi cer ajutorul. Eu am remonstrat susținând înființarea fondului, cu condițiunea ca tatăl meu să nu fie admis părtaș; să fie excepționat în urma stării sale, am tribulat organizarea, avându-se în vedere interesul bine priceput al preoțimei tractuale. Mi s'a răspuns „eu și noi — indicând pe cei 5 preoți aderenți — n'avem lipsă de ajutor, iar cui îi trebuie să și-l caute“.

Urmarea a fost, că eu am abandonat acțiunea, renunțând a mai face propagandă în scopul realizării.

N'a trecut nici jumătate de an și fratele coleg, care ripostase cu atâta pornire la acțiunea începută de mine se îmbolnăvește și primul a fost el, carele trecu la cele veșnice; nu mult după aceea alți doi dintre cei cari îi secondaseră și apoi în cursul timpului încă patru din cei cari erau pentru înjghebarea fondului, între cari unul la începutul carierei sale, abia de 26 ani. Notez că pentru toți ajutorul mutual proiectat ar fi fost o mare binefacere, familiile rămase în doliu ar fi găsit oarecare mângăiere și sprijin.

Tatăl meu e între cei vii și astăzi, e bine conservat și aderent, ca organizarea preoțimei să ia ființă. Cazul descris adeverește zicala: „nu e pentru cine să pregătește, ci pentru cine se nimereste!“

Să nu ne mulțumim deci frați colegi și de data aceasta numai cu vorbărie deșartă, cu proiecte și planuri, ci cu toată voința să purcedem la o acțiune serioasă și desinteresată, care ne va servi tuturor roadele binecuvântării!

Punctul de mângăiere în elaboratul meu a fost, ca să ne asociem așa fel, ca prin cotizațiuni lunare să se înființeze fondul indispensabil unei corporațiuni, care să servească membrilor un ajutor momentan la caz de moarte, care ajutor să pună la adăpost familiile îndoliate și să refacă în parte, — cel puțin — situația creată de cazul obvenit, carele a recieșmat spese mari și neprevăzute; — pentru unul insuportabile, pentru mulți abia simțite.

Intenția mea este, ca între preoți să se cimenteze dragostea sinceră, colegială, fără pretenții, care să ne oblige la o comună activitate samariteană — un frate să fie vecinic gata să-și servească pe fratele său ajuns la necaz și nevoie.

(Urmează)

Pr. Cornel Panciovan.

Salariile pro Februarie a. c. nu se vor iichida până ce nu se produce dovadă la cassa diecezană de achitarea integrală a impozitului global pro 1933—34.

Ș T I R I

Punerea pietrii fundamentale a Internatului dela liceul „Traian Doda“ din Caransebeș se va face Duminecă în 18 Martie a. c. din prilejul sărbătorilor date în onoarea d-lui Dr Cornel Corneanu. Participă la această solemnitate și d-l Dr C. Angheliescu, ministrul Instrucțiunii publice.

Pentru monumentul funerar „Dr Iosif Iuliu Olariu“ au mai intrat următoarele sume:

Comuna bis. ort. rom. Oravița-română	. 200	Lei
Preot Gheorghe Neda	„	100
„ Gheorghe Jurca	„	100
Dr Aurel Neda avocat	„	100
Mihail Drugărin dir. lic.	„	100
Preot Antoniu Atnagea, Zorlențul-mare	. 100	„
Comuna bisericească	. 100	„
Preot Teodor Iorga, Slatina	„	100
Epitropia parohială Bocșa-montană	. . 100	„

Preot Eremia Borchescu, Prilipeț	100	Lei
Prof. Ionel Jianu, Oravița	50	"
Biserica ort. rom. din Boidur	50	"
Preot Zaharie Humița	50	"
" Vasile Vodă	50	"
" Dimitrie Lupea, Jena	50	"
Inv. pens. Iuliu Ioanoviciu, Jena	50	"
Preot Ioan Fărcășescu, Unip	50	"
Mai mulți credincioși	50	"
Preot Ioan Simu, Moșiom	50	"
Comuna bisericească, Rudăria	50	"
" " Prigor	30	"
" " Jena	30	"
Preot Nicolae Căreba, Rudăria	20	"
V. Almăjanu, Prigor	10	"

Total: 1690 Lei

Suma anterioară: 52.215 Lei

Total până de prezent: 53.905 Lei

Pensie viageră. În ședința de Joi a Camerei d-l Dinu Brătianu șeful partidului liberal a depus un proiect de lege semnat de reprezentanții tuturor partidelor pentru acordarea unei pensii pe viață de 50.000 Lei lunar doamnei Nadia Duca, văduva fostului prim-ministru. Camera a admis cu unanimitate proiectul, care a fost însușit și de guvern.

Pe marginea unei colecte. Un onorabil preot retrimițând colecta pentru fondul „monumentului Olariu” adaugă pe lângă obolul său următoarea prea dureroasă constatare. „După ce mi-am făcut datorița, am cercat și printre domnii noștri d'aceia, dar cu durere fără rezultat: notarul ungur, vice notarul sârb încarnat și di director la secția românească (laudă autorităților școlare din Timișoara) un revizionist Csorba Andraș...“ Nu mai avem nimic de zis On. părinte, noroc că măcar Sfinția Ta ești român!

Revenirea d-lui Dr Lupu. Se știe că neînțelegutul parlamentar a făcut odinioară parte din partidul țărănesc, fuzionat mai târziu cu cel național. Prea lungă opoziție — pe semne — l-a nemulțumit, și așa d-l Lupu a plecat dela matcă. Astăzi e pe cale să revină în partidul părăsit, și totodată să renunțe la preatenebroasa afacere Skoda pe care dsa a desvâlit-o țării.

Colecta dela Nădragu. Subliniem cu deosebită bucurie zelul cu care pâr. Constantin Popoviciu din Nădragu a putut să realizeze pe seama „fondului Dr Iosif Olariu”, în parohia sa saracă, frumoasa sumă de 752 Lei.

Deasemenea merită laude colectanții din Orșova, Oravița-română și Logoș.

Aviz. Termenul de colectare pentru monumentul funerar Dr Iosif Olariu se prelungește până la 1 Aprilie a. c.

NOTĂ OFICIALĂ.

Nr. 1162 E. 1934.

Către Prea Onor. Oficii protopresbiterale și Onor. Oficii parohiale din Eparhia ort. rom. a Caransebeșului.

Disponându-se din partea Consiliului nostru eparhial, ca în mai multe comune să se facă scontarea cassei bisericii, luându-se proces verbal despre scontare, din unele procese verbale întrate aici am constatat că facerea scontării s'a mărginit la numărarea banilor din Cassa bisericii.

Dreptacea ne vedem îndemnați a da organelor noastre parohiale înviațiunea, că scontarea Cassei nu se face în felul acesta, ci înainte de toate trebuie să se constate în fața membrilor consiliului și a episcopiei parohiale pe baza registrelor câți bani trebuie să fie în cassă și, apoi să se procedeze la numărarea banilor în fața acelorași membri, precizându-se în procesul verbal câți bani au trebuit să fie în cassă și câți bani s'au aflat în numerar.

Se înțelege, că în procesul verbal se va arăta și aceea, că ce alte valori s'au aflat în Cassă și că starea lor consună cu evidențele ce se poartă asupra valorilor.

Caransebeș în 2 Martie 1934.

Președintele consiliului eparhial

Andrieu Ghidiu

consilier eparhial, protopresbiter

Redacționale.

Pr. Oravița. Nu e de mirare că la conferința preoților din tractul Oraviței nu a veghiat îngerul bun al Domnului și Duhul Sfânt nu a trimis darul său preainalt; On. preoțime cucerită exclusiv de preocupări materiale, a uitat un lucru de căpetenie, cel mai de căpetenie, rugăciunea *chemării Duhului Sfânt*. Credem însă că se va sesiza protopopul (de nu cumva întretimp s'a sesizat). Și întrucât e adevărat că în cadrul unei conferințe preoțești s'au adus grave încriminări superiorilor, atingându-se și persoane cari trebuie să rămână, cu nimbul curăției, *trebuie* să urmeze măsuri. Că respectivul nu este un om neprihănit și un umblător continuu după afaceri, cu atât mai vârtos pedeapsa nu poate întârzia.

Obiecte bisericești
dela cele mai renumite fabrici, se află
de vânzare la **Librăria Diecezană.**